

Avrupa için Zor Zamanlar (TR)

Can Buharalı
Radikal Gazetesi, 8 Temmuz 2005.
Avrupa için zor zamanlar*

AB'nin bugünkü sorunu Türkiye'nin 10–15 sene sonraki olası üyeliği değil. Sorunların anahtarı birliğin gelecekte kendisini dünya ölçeğinde bir oyuncu olarak tanımlayıp tanımlamayacağına
08.07.2005

CAN BUHARALI

Avrupa Birliği 2007'de 50. yılını kutlamaya hazırlanıyor, ama 48. yılını hiç iyi geçirmiyor. Fransa ve Hollanda'da anayasal antlaşmaya ilişkin referandumlar sonrası yaşananlar, temelleri 1957 yılında Roma Antlaşması'yla atılan o günkü adıyla Avrupa Ekonomik Toplulukları, bugünkü ismiyle AB'nin yaşadığı ilk kriz değil elbette.

Kuruluşundan itibaren çeşitli sıkıntılara sahne oldu AB. İlk sıkıntı İngiltere'nin başını çektiği bir grubun AET'nin kuruluşunda yer almaması ve yerine Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi'ni kurmasıyla başladı. Daha sonra İngiltere'nin üyelik talebinin Fransa Cumhurbaşkanı de Gaulle tarafından iki kez veto edilmesiyle devam eden krizlerin en derinlerinden biri ise Maastricht Antlaşması'nın Danimarka'daki referandumda reddiyle yaşandı.

Spekülasyonlar

Referandum sonuçları uluslararası para spekülasyonlarının zayıf bazı Avrupa para birimlerine saldırısına ve yüzde 20'leri aşkın değer kayıplarına yol açtı. Evet, referandumlar sonrası yaşananlar ilk kriz değil ve AB bugüne kadar yaşanan diğer krizleri atlatmayı bildi ancak, küreselleşmenin etkisi ve bilgi akışının yoğunluğu nedeniyle şimdiki sıkıntılar daha fazla görünürlük kazanmış ve daha geniş kitlelere mal olmuş durumda.

AB üyesi ülkeler vatandaşları bugüne kadar Avrupa elitinin geliştirdiği projede giderek daha fazla söz sahibi olmak istiyorlar. Fransa ve Hollanda AB'nin altı kurucu üyesinden ikisi. Her ikisi de anayasal antlaşmayı yapılan referandumlarla reddettiler. Bahse konu iki ülkenin hayır oylarının ardında aslında farklı nedenler yatıyor.

Burada daha ziyade Fransa üstünde durmakta yarar var zira Fransa, Almanya ile birlikte bugüne kadar birliğin belkemiğini oluşturuyordu. Geçtiğimiz yıllarda Fransa küreselleşmenin olumsuz etkilerini daha bir hisseder hale geldi. İşsizlik kronikleşerek yüzde 10'larda adeta sabitlendi. Reformlar ülkesi Fransa kendini reforme edememeye başladı. Buna bir de Fransa halkının öteden beri sıcak bakmadığı genişleme süreci eklendi.

Genişlemeye karşı duruşun temelinde Fransa'da AB'nin katkılarıyla gelişen ve desteklenen tarımın aslında dünya ölçeğinde rekabetçi olamaması ve Fransa halkının az çalışarak (haftada 35 saat) refah seviyelerini sürdürme arzusu yatıyor.

Fransa şunu anlamalı ki genişleme süreci aniden durdurulsa bile mevcut yapıyla sorunlarına çare bulamayacak. Zira asıl rekabet genişleme yoluyla Avrupa içinden gelmeyecek, rekabet başta Çin ve Hindistan olmak üzere Uzak Doğu'dan yükselmekte. Avrupa'nın bunu atlatabilmesi içinse daha rekabetçi bir boyuta ulaşması ve dinamik bir yapıya kavuşması gerekiyor.

Temel rol

Fransa AB'nin geleceğinde temel bir rol oynamaya devam edecek. Fransa'nın katkı sağlamadığı bir durumda Avrupa Birliği'nin içinde bulunduğu güçlükleri aşması pek de kolay gözüküyor. Fransa'nın Avrupa Birliği'ne ciddi katkıda bulunabilmesi içinse önce kendi içinde bir yapılanma sürecine girmesi gerekiyor. Bunun 2007'deki cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önce gerçekleşmeyeceği anlaşılıyor.

Bu arada 16–17 Haziran 2005 tarihlerinde yapılan AB zirvesinde ilk raundu başlayan Fransa-İngiltere güç mücadelesi sertleşerek devam edecektir. Bunun temelinde AB'nin geleceğine ilişkin görüş ayrılıkları yatıyor.

Almanya'da muhtemelen önümüzdeki eylül ayında yapılacak erken seçimlerin sonuçları da Avrupa düzeyindeki tartışmaların şekillenmesine etki edecektir.

Almanya'da iktidar değişikliği

Türkiye'nin üyeliğini destekleyen Sosyal Demokratlar-Yeşiller Koalisyonu'nun seçimlerle birlikte yerini Türkiye'nin tam üyeliğine karşı tavırlarıyla tanınan Hıristiyan Demokratlara bırakacağı anlaşılıyor. Almanya'daki iktidar değişikliğinin Fransa-Almanya eksenine ne katkı yapacağı ve Fransa-İngiltere bilek güreşini ne yönde etkileyeceği konusunda fikir üretmek bu aşamada kolay değil. Almanya'da koalisyon ortağı olma ihtimali yüksek Liberal Demokratlar İngiltere'nin liberal ekonomik politikalarına daha yakın duruyorlar. Hıristiyan Demokratların başbakan adayı Merkel'in ise ABD ile ilişkileri geliştirmek isteyeceği düşünülüyor. Bütün bunlar tabloyu karmaşıktırıyor.

AB'nin bugünkü sorunu Türkiye'nin 10–15 sene sonraki potansiyel üyeliği değil. Sorunların anahtarı AB'nin önümüzdeki dönemde kendini dünya ölçeğinde bir oyuncu olarak tanımlayıp tanımlamayacağında.

AB'nin kendine biçeceği role göre şekillenmesi farklı yönlere gidebilir. AB, vites düşürüp daha küçük ve dar bir yapıyı tercih etme hakkına sahiptir elbette. Böylesi bir Avrupa dünya ölçeğinde söz sahibi bir Avrupa olmayacaktır, olsa olsa bölgesinde ekonomik bir güç olmaya devam edecektir, ne zamana kadar o da meçhul. AB bu seçeneği tercih etmesi durumunda küresel düzeyde ABD'nin hâkimiyetini de kabullenmiş olacaktır. Böyle bir AB'de Türkiye'ye yer olmayacağı da aşikârdır.

Halka anlatılması gerekenler

Diğer seçenekte karar kılınması yani oyunu küresel düzeyde oynayabilen bir Avrupa istenmesi durumunda ise bunun avantajlarının başta Fransa olmak üzere AB vatandaşlarına etraflıca anlatılması gerekecektir. Bu kolay ve çabuk olmayacaktır, zira her geçiş döneminde olduğu gibi muhalefet sesini yükseltecektir.

Dahası Avrupalıların her hal ve kârda daha fazla çalışmaları, daha az sosyal güvenlik standartlarına sahip olmayı kabullenmeleri gerekecektir. Uzun vadede ise refahlarını sürdürülebilir kılacaktır bu seçenek. AB'nin bu yönde adım atması tek kutuplu dünya düzeninden çıkış için bir umut olacaktır. Bu yolun seçilmesi halinde genişlemenin sürmesi önem arz edecektir. Türkiye'nin AB'ye sağlayabileceği katkılar üstünde ciddi ve bilimsel çalışmalar yapılmalı ve bu araştırmaların sonuçları AB kamuoylarına duyurulmalıdır.

AB sıkıntılı ve çalkantılı bir dönemden geçmektedir. Türkiye'nin tam üye olmasını istemeyen çevreler Türkiye'yi ciddi anlamda yıldırılmaya çalışacaklardır. Türkiye'nin buna karşılık yapması gereken sağduyuyu elden bırakmaksızın bu yıldırma faaliyetlerine karşı koymak, tabii bu arada reform sürecini devam ettirmek ve topluluk müktesebatını üstlenmeye başlamaktır.

Bundan on yıl sonra AB'nin tam olarak nasıl bir yapı olacağını kestirmek mümkün olmasa da, dağılmayacağını ve en azından ekonomik işbirliğinin süreceğini söylemek için kâhin olmaya gerek yoktur. Giderek küreselleşen dünyada ülkemizin uzun vadeli çıkarları her şeye rağmen bölgesinin en etkin gücü olan Avrupa Birliği'nin karar alma süreçlerinde yer almasından geçmektedir.